

Total No. of Printed Pages—4

5 SEM TDC DSE COM (CBCS) 501 (GR-III)

2024

(November)

COMMERCE

(Discipline Specific Elective)

(For Honours/Non-Honours)

Paper : DSE-501 (Group—III)

(**Marketing**)

(**Consumer Behaviour**)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. (a) State whether the following statements are True or False : 1×4=4
- (i) Depending on the financial condition of persons will determine what they will buy and how much they are willing to pay or spent on a product.

(2)

(ii) An inactive problem is one the consumer is aware of or will become aware of in the normal course of events.

(iii) Window dressing attracts customers.

(iv) Reference groups that directly influence general or broadly defined values or behaviours are known as Normative Reference Groups.

(b) Fill in the blanks : $1 \times 4 = 4$

(i) Consumer behaviour is a _____ process relating to buying decisions of the consumer.

(ii) _____ theory outlines the basic needs of a person wants to fulfil before progressing to more complex needs.

(iii) Understanding _____ is crucial in creating an effective marketing mix.

(iv) _____ leads to brand loyalty.

2. Write short notes on any *three* of the following : $4 \times 3 = 12$

(a) Determinates of consumer behaviour

(b) Buyers' black box

(c) Personal factors of consumers

(d) Reference groups

(3)

3. (a) What do you mean by consumer behaviour? Discuss the importance of consumer behaviour. $4+8=12$

Or

(b) Elaborate the interdisciplinary nature of consumer behaviour. 12

4. (a) What is consumer involvement? What are the various types of consumer involvement? Also discuss the cause and effect of consumer involvements. $4+8=12$

Or

(b) Discuss the various methods of consumer problem solving. 12

5. (a) Define motivation. How can a consumer be motivated? Discuss the importance of motivation. $2+5+5=12$

Or

(b) Discuss in detail the impact of social class on consumer behaviour. 12

6. (a) Define personality. What are the factors affecting personality? $4+8=12$

Or

(b) Define self-concept. Explain the positive and negative self-concept. $4+4+4=12$

7. (a) Discuss the components and sources of attitudes of a consumer towards a product. 6+6=12

Or

- (b) Explain how the economic circumstances and lifestyle of consumers influence the behaviour of consumer. 6+6=12

***

Total No. of Printed Pages—3

5 SEM TDC DSE COM (CBCS) 502 (GR-II)

2024

(November)

COMMERCE

(Discipline Specific Elective)

(For Honours & Non-Honours)

Paper : DSE-502 (Group—II)

(**Human Resource Development**)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. Answer the following as directed : 8
- (a) HRD aims at developing capabilities and competencies of workers. 1
(Write True or False)
- (b) Strategic HRD involves in formulating both HRD policy and corporate policy simultaneously. 1
(Write True or False)

(2)

- (c) HRD culture is an integral part of _____ culture. 1
(Fill in the blank)
- (d) _____ training involves the duplication of organizational situations in a learning environment. 1
(Fill in the blank)
- (e) Mention two advantages of job training methods. 2
- (f) State two objectives of management development. 2
2. Write short notes on any *four* of the following : 4×4=16
- (a) Importance of HRD
- (b) HRD culture
- (c) Principles of strategic HRD
- (d) Needs of Training
- (e) Changing role of HRD
- (f) Steps involved in the training process
3. (a) Define HRD. What is the scope of HRD in modern business organization? Differentiate HRD from Human Resource Management. 4+5+5=14
- Or
- (b) Explain the position of HRD in Human Resource Management in a large industrial organization. 14

(3)

4. (a) What do you mean by HRD structure? Explain the HRD structures with the help of suitable figures in different organizations. 4+10=14
- Or
- (b) Briefly explain the HRD system. Discuss the various subsystems of HRD. 4+10=14
5. (a) What do you mean by strategic human resource development? How does it differ from conventional human resource development? 4+10=14
- Or
- (b) Discuss the components of strategic HRD. 14
6. (a) What is training? Discuss the criteria for evaluation of the effectiveness of training and development. 4+10=14
- Or
- (b) What is executive development? Discuss its objectives and importance in the context of Indian environment. 4+5+5=14

***

5 SEM TDC DSE COM (CBCS) 502 (GR-III)

2024

(November)

COMMERCE

(Discipline Specific Elective)

(For Honours/Non-Honours)

Paper : DSE-502 (Group-III)

(**Retail Management**)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. নির্দেশনা অনুযায়ী তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখা : $1 \times 8 = 8$

Answer the following as directed :

- (a) 'ৰিটেল' শব্দটো _____ শব্দৰ পৰা লোৱা হৈছে।

The word 'retail' is derived from the
_____ word.

- (i) গ্ৰীক্

Greek

(ii) লেটিন
Latin

(iii) ফ্ৰেঞ্চ
French

(iv) অমেৰিকান
American

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা)

(Choose the correct answer)

(b) বাৰ্ ক'ড্ কি?

What is bar code?

(c) ষ্টোৰ আৰু অনা-ষ্টোৰ-ভিত্তিক বিক্ৰেতাৰ মাজত এটা পাৰ্থক্য লিখা।

Write one difference between store and non-store-based sellers.

(d) ভাৰতবৰ্ষৰ এটা খুচুৰা স্পেচি়ালিটি বজাৰৰ নাম লিখা।

Name a retail speciality market in India.

(e) TQMৰ পূৰ্ণ ৰূপ লিখা।

Write the full form of TQM.

(f) 'পৰিবহণ পৰিচালনা' _____ ৰ সৈতে জড়িত।
(খালী ঠাই পূৰণ কৰা)

'Transportation management' deals with _____.

(Fill in the blank)

(g) সংঘবদ্ধ আৰু অনা-সংঘবদ্ধ খুচুৰা ব্যৱসায়ৰ এটা পাৰ্থক্য লিখা।

Write one difference between organized and unorganized retailing.

(h) ওৱালমাৰ্টে বাণিজ্য চুক্তি কৰিছে
Walmart has tie-up with

(i) ভাৰতী এন্টাৰপ্ৰাইজৰ সৈতে
Bharti Enterprises

(ii) বিলাইঞ্চ্ ৰিটেলৰ সৈতে
Reliance Retail

(iii) আদিত্য বিৰল্লাৰ সৈতে
Aditya Birla

(iv) টাটাৰ সৈতে
TATA

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা)

(Choose the correct answer)

2. তলত দিয়া যি কোনো চাৰিটাৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা :
4×4=16

Write short notes on any four of the following :

- (a) খুচুৰা ব্যৱসায়ৰ প্ৰকৃতি
Nature of retailing
- (b) ডিপাৰ্টমেন্টেল ষ্টোৰ
Departmental store
- (c) ইন্ডেন্টৰী মেনেজমেন্ট
Inventory management
- (d) সংঘবদ্ধ খুচুৰা ব্যৱসায়
Organized retailing
- (e) ফ্ৰেঞ্চাইচিং
Franchising
- (f) চুপাৰমাৰ্কেট
Supermarket
3. (a) খুচুৰা ব্যৱসায়ৰ পৰিসৰ কি? প্ৰতিযোগিতামূলক
ব্যৱসায় পৰিবেশত এজন খুচুৰা ব্যৱসায়ীৰ
কাৰ্যাৱলী ব্যাখ্যা কৰা।
4+10=14

What are the scopes of retailing?
Explain the functions of a
retailer in a competitive business
environment.

নাইবা / Or

- (b) 'খুচুৰা ব্যৱসায়ী' বুলিলে কি বুজা? ভাৰতবৰ্ষৰ
খুচুৰা ব্যৱসায় খণ্ডৰ উন্নয়নৰ বাবে বিভিন্ন
কাৰকসমূহ আলোচনা কৰা। 14

What do you understand by the
term 'retailer'? Discuss the various
reasons for growth of retail sector in
India.

4. (a) ভাৰতবৰ্ষৰ খুচুৰা ব্যৱসায়ৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰসমূহ বৰ্ণনা
কৰা। 14

Describe the different types of
retailing in India.

নাইবা / Or

- (b) খুচুৰা ব্যৱসায়ৰ সাংগঠনিক আকৃতি কি? ষ্টোৰ
আৰু অনা-ষ্টোৰ-ভিত্তিক খুচুৰা ব্যৱসায়ৰ মাজত
পাৰ্থক্য লিখা। 4+10=14

(6)

What are the organizational structures of retail stores? Differentiate between store and non-store-based retailing.

5. (a) 'লজিস্টিক্চ মেনেজ্‌মেণ্ট' বুলিলে কি বুজা? লজিস্টিক্চ মেনেজ্‌মেণ্টৰ উপাদানসমূহ আলোচনা কৰা। 4+10=14

What do you understand by the term 'logistics management'? Discuss the elements of logistics management.

নাইবা / Or

- (b) ওয়েবহাউচিং কি? খুচুৰা ব্যৱসায়ত ইয়াৰ লাভালাভ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা। 14

What is warehousing? Discuss its benefit in retailing.

6. (a) খুচুৰা ব্যৱসায় খণ্ডৰ গোলকীয় ধাৰা আলোচনা কৰা। ভাৰতবৰ্ষৰ খুচুৰা ব্যৱসায় খণ্ডৰ বৰ্তমানৰ ধাৰা কেনেকুৱা, ব্যাখ্যা কৰা। 7+7=14

Discuss the global trends of retail sector. Explain the recent trend in Indian retail sector.

(7)

নাইবা / Or

- (b) ভাৰতবৰ্ষ কৌটি কৌটি মানুহৰ জনবসতিপ্ৰধান দেশ, তথাপিও খুচুৰা ব্যৱসায়ী উদ্যোগ প্ৰতিষ্ঠানে নিপুণ মানৱ-শক্তিৰ অভাৱ অনুভৱ কৰে। ব্যাখ্যা কৰা। 14

India being the land of crores of people, yet retail industry is facing the shortage of skilled manpower. Explain.

***

Total No. of Printed Pages—11

5 SEM TDC DSE COM (CBCS) 501 (GR-I)

2024

(November)

COMMERCE

(Discipline Specific Elective)

(For Honours/Non-Honours)

Paper : DSE-501 (Group—I)

(**Management Accounting**)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. (a) Fill in the blanks : 1×4=4

(i) Management Accounting provides information to the _____ so that to ensure proper decision-making.

(ii) Issue of Preference Shares is a cash flow from _____ activities.

(2)

(iii) Fixed cost per unit _____ with increase in volume of production.

(iv) Flexible budget is a _____ budget.

(b) Write True or False/Fill in the blanks :

1×4=4

(i) Management Accounting and Financial Accounting are synonymous.

(ii) Selling Price is based on Marginal Cost + Contribution.

(iii) _____ Budget is the summary of all functional budgets.

(iv) Accounting Standard No. _____ deals with Cash Flow Statement.

2. Write short notes on any four of the following :

4×4=16

(a) Objectives of Management Accounting

(b) Flexible Budget

(c) Fund from operations

(d) Break-Even Analysis

(e) Statement of Sources and Applications of Fund

P25/137

(Continued)

(3)

3. (a) Explain the characteristics of Management Accounting. What are its functions? 7+7=14

Or

(b) Discuss the tools and techniques of Management Accounting. Explain the relationship between Cost Accounting and Management Accounting. 8+6=14

4. (a) (i) What do you mean by Cash Flow Statement? Narrate the purposes of preparing a Cash Flow Statement.

(ii) Distinguish between Cash Flow Statement and Fund Flow Statement. 7+7=14

Or

(b) Following are the Balance Sheets of Reliance Ltd. as on 31st March, 2023 and 2024. Prepare a Statement of Cash Flow for the company : 14

Balance Sheets

<i>Capital & Liabilities</i>	<i>31.03.2023</i>	<i>31.03.2024</i>
	(₹)	(₹)
Equity Share Capital	2,00,000	1,50,000
Preference Share Capital	35,000	50,000
Security Premium Reserve	30,000	—
Surplus A/c	38,500	(5,000)
15% Debentures	1,25,000	1,00,000

P25/137

(Turn Over)

(4)

<i>Capital & Liabilities</i>	31.03.2023	31.03.2024
	(₹)	(₹)
Trade Payables	55,000	25,000
Provision for Depreciation	24,000	15,000
Provision for Doubtful Debts	8,000	5,000
	<u>5,15,500</u>	<u>3,40,000</u>
<i>Assets</i>		
Fixed Assets	2,50,000	1,00,000
Investment	22,500	20,000
Discount of Debentures	8,000	10,000
Inventories	1,00,000	75,000
Bills Receivable	25,000	85,000
Cash at Bank	1,10,000	50,000
	<u>5,15,500</u>	<u>3,40,000</u>

Additional Information :

- (i) Dividend paid during the year ₹ 18,000
- (ii) Investment Costing ₹ 5,000 was sold at a profit of 30%
- (iii) Fixed Assets Costing ₹ 10,000 (provision for depreciation being ₹ 4,000), were sold for ₹ 8,500
- (iv) Additional Debentures Amounting to ₹ 50,000 were issued at par on 1st August, 2023
- (v) Interest on Debentures has been paid regularly

P25/137

(Continued)

(5)

5. (a) Differentiate between Marginal Costing and Absorption Costing. Discuss the shortcomings of Marginal Costing. 8+6=14

Or

- (b) From the following information, determine—

- (i) Profit-Volume Ratio;
- (ii) Break-Even Point;
- (iii) Margin of Safety;
- (iv) if the selling price is reduced to ₹ 90 per unit, by how much the Margin of Safety is reduced : 14

	(₹)
Total Sales	3,60,000
Selling Price per unit	100
Variable Cost per unit	60
Fixed Cost	1,20,000

6. (a) Briefly explain different types of budgets prepared by a large business concern. Write a note on Budget Manual. 8+6=14

Or

- (b) A company is expecting to have ₹ 32,000 cash in hand on 1st April, 2024 and wants you to prepare a

P25/137

(Turn Over)

Cash Budget for the three months April to June of the same year. The following information is supplied to you : 14

Month	Sales (₹)	Purchases (₹)	Wages (₹)	Expenses (₹)
February	70,000	44,000	6,000	5,000
March	80,000	56,000	9,000	6,000
April	96,000	60,000	9,000	7,000
May	1,00,000	68,000	11,000	9,000
June	1,20,000	62,000	14,000	9,000

Other Information :

- Period of credit allowed by suppliers is 2 months
- 25% of sales is for cash and the period of credit allowed to customers is one month
- Delay in payment of wages and expenses is one month
- Income tax of ₹ 28,000 is to be paid in June 2024

[ASSAMESE VERSION]

- (a) খালী ঠাই পূৰ কৰা : $1 \times 4 = 4$
  - পৰিচালনা হিচাপকৰণে _____ ক উচিত সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ বাবে তথ্য প্ৰদান কৰে।
  - অগ্ৰাধিকাৰপ্ৰাপ্ত অংশপত্ৰ বিক্ৰী হ'ল এক _____ কাৰ্যৰ নগদ প্ৰবাহ।
  - উৎপাদনৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি হ'লে প্ৰতি গোটৰ স্থিৰ ব্যয় _____।
  - পৰিবৰ্তনশীল বাজেট হ'ল এক _____ বাজেট।
- (b) সঁচা নে মিছা লিখা/খালী ঠাই পূৰ কৰা : $1 \times 4 = 4$
  - পৰিচালনা হিচাপকৰণ আৰু আৰ্থিক হিচাপকৰণ একে।
  - বিক্ৰী মূল্য নিৰ্ভৰ কৰে প্ৰান্তিক ব্যয় + অবদানৰ ওপৰত।
  - _____ বাজেট হ'ল সকলো কৰ্মভিত্তিক বাজেটৰ সাৰাংশ।
  - হিচাপকৰণৰ _____ নং মানদণ্ড নগদ প্ৰবাহ বিবৃতিৰ লগত জড়িত।

- তলত দিয়াবোৰৰ যি কোনো চাৰিটাৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা : $4 \times 4 = 16$

- পৰিচালনা হিচাপকৰণৰ উদ্দেশ্য
- পৰিবৰ্তনশীল বাজেট

- (c) কৰ্মপ্ৰক্ৰিয়াৰ পৰা পুঁজি
(d) লাভালাভ সমতা স্তৰৰ বিশ্লেষণ
(e) পুঁজিৰ উৎস আৰু প্ৰয়োগ বিবৃতি

3. (a) পৰিচালনা হিচাপকৰণৰ বৈশিষ্ট্যবোৰ ব্যাখ্যা কৰা। এই হিচাপকৰণৰ কাৰ্যসমূহ কি কি? $7+7=14$

নাইবা

- (b) পৰিচালনা হিচাপকৰণৰ সংজুলি আৰু কৌশলবোৰ আলোচনা কৰা। ব্যয় হিচাপকৰণ আৰু পৰিচালনা হিচাপকৰণৰ মাজত সম্পৰ্ক ব্যাখ্যা কৰা। $8+6=14$

4. (a) (i) নগদ প্ৰবাহ বিবৃতি মানে কি বুজা? এই বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰাৰ কাৰণবোৰ বুজাই লিখা।
(ii) নগদ প্ৰবাহ বিবৃতি আৰু পুঁজি প্ৰবাহ বিবৃতিৰ মাজত পাৰ্থক্য নিকপণ কৰা। $7+7=14$

নাইবা

- (b) বিলায়েন্স লিমিটেডৰ 31 মাৰ্চ, 2023 চন আৰু 31 মাৰ্চ, 2024 চনৰ উদ্বৃত্ত পত্ৰ তলত দিয়া হ'ল। কোম্পানীৰ বাবে এক নগদ প্ৰবাহ বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰা : 14

উদ্বৃত্ত পত্ৰ	মূলধন আৰু ঋণ	
	31.03.2023	31.03.2024
	(টকা)	(টকা)
সমাংশ অংশ মূলধন	2,00,000	1,50,000
অগ্রাধিকাৰযুক্ত অংশ মূলধন	35,000	50,000
অংশ অধিহাৰ পুঁজি সঞ্চয়	30,000	—

P25/137

(Continued)

মূলধন আৰু ঋণ	31.03.2023	31.03.2024
	(টকা)	(টকা)
বাহি হিচাপ	38,500	(5,000)
15% ঋণপত্ৰ	1,25,000	1,00,000
ব্যৱসায়িক পাওনাদাৰ	55,000	25,000
অৱক্ষয়ৰ ব্যৱস্থা	24,000	15,000
সন্দেহজনক দেনাৰ ব্যৱস্থা	8,000	5,000
	<u>5,15,500</u>	<u>3,40,000</u>
সম্পত্তি		
স্থায়ী সম্পত্তি	2,50,000	1,00,000
বিনিয়োগ	22,500	20,000
ঋণপত্ৰৰ বাট্টা	8,000	10,000
মজুত পণ্য	1,00,000	75,000
প্ৰাপ্য বিল	25,000	85,000
বেংকৰ নগদ	1,10,000	50,000
	<u>5,15,500</u>	<u>3,40,000</u>

অতিৰিক্ত তথ্য :

- (i) বছৰটোত লাভাংশ প্ৰদান কৰা হ'ল 18,000 টকা
(ii) 5,000 টকা ব্যয়ৰ বিনিয়োগ 30% লাভত বিক্ৰী কৰা হ'ল
(iii) 10,000 টকা ব্যয়ৰ স্থায়ী সম্পত্তি (অৱক্ষয় ব্যৱস্থা 4,000 টকাৰ), 8,500 টকাত বিক্ৰী কৰা হ'ল
(iv) 1 আগষ্ট, 2023ত 50,000 টকাৰ অতিৰিক্ত ঋণপত্ৰ সমহাৰত বিলিকৃত কৰা হ'ল
(v) ঋণপত্ৰৰ ওপৰত সূত নিয়মীয়াকৈ দি থকা হৈছে

P25/137

(Turn Over)

5. (a) প্ৰান্তিক ব্যয়কৰণ আৰু শোহন ব্যয়কৰণৰ মাজত পাৰ্থক্য নিৰ্ণয় কৰা। প্ৰান্তিক ব্যয়কৰণৰ সীমাবদ্ধতাবোৰ দেখুওৱা।

$$8+6=14$$

নাইবা

- (b) তলত দিয়া তথ্যবোৰৰ পৰা নিৰ্ণয় কৰি দেখুওৱা—

- (i) লাভ-আয়তনৰ অনুপাত;
(ii) লাভলাভ সমতাৰ বিন্দু;
(iii) নিৰাপত্তাৰ সীমাস্তৰ;
(iv) বিক্ৰীমূল্য যদি প্ৰতি গোটত 90 টকালৈ কমি যায়, নিৰাপত্তাৰ সীমাস্তৰ কিমান কমিব :

14

	(টকা)
মুঠ বিক্ৰী	3,60,000
প্ৰতি গোটৰ বিক্ৰীমূল্য	100
চলিত ব্যয় প্ৰতি গোটত	60
স্থিৰ ব্যয়	1,20,000

6. (a) এটা বৃহৎ ব্যৱসায় প্ৰতিষ্ঠানে প্ৰস্তুত কৰা বিভিন্ন বাজেটবোৰ চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা। বাজেট মেনুৱেল সম্পৰ্কে টোকা লিখা।

$$8+6=14$$

নাইবা

- (b) এটা কোম্পানীয়ে 1 এপ্ৰিল, 2024 তাৰিখত 32,000 টকা নগদ ধন থকাটো আশা কৰে। কোম্পানীয়ে তোমাক 2024 চনৰ এপ্ৰিলৰ পৰা জুনলৈকে

P25/137

(Continued)

তিনি মাহৰ নগদ বাজেট প্ৰস্তুত কৰিবলৈ কৈছে। তলৰ তথ্যবোৰ দিয়া হ'ল :

14

মাহ	বিক্ৰী (টকা)	ক্ৰয় (টকা)	মজুৰী (টকা)	খৰচ (টকা)
ফেব্ৰুৱাৰী	70,000	44,000	6,000	5,000
মাৰ্চ	80,000	56,000	9,000	6,000
এপ্ৰিল	96,000	60,000	9,000	7,000
মে	1,00,000	68,000	11,000	9,000
জুন	1,20,000	62,000	14,000	9,000

অন্যান্য তথ্য :

- (i) যোগান ধৰোঁতাই দিয়া বাকীৰ সময় হ'ল 2 মাহ
(ii) বিক্ৰীৰ 25% নগদ টকাত হয়, আৰু গ্ৰাহকক 1 মাহৰ বাকী দিয়া হয়
(iii) মজুৰী আৰু খৰচ প্ৰদানত 1 মাহ সময় লোৱা হয়
(iv) জুন মাহ, 2024ত 28,000 টকা আয়কৰ দিব লগীয়া হয়

***

5 SEM TDC DSE COM (CBCS)
501 (GR-I)

P25—6500/137

Total No. of Printed Pages—4

5 SEM TDC DSE COM (CBCS) 501 (GR-V)

2024

(November)

COMMERCE

(Discipline Specific Elective)

(For Honours/Non-Honours)

Paper : DSE-501 (Group—V)

(**Indian Foreign Trade**)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. তলত দিয়া প্রশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া : 1×8=8

Answer the following questions :

(a) EXIM বেংক কোন চনত স্থাপন কৰা হৈছিল?

In which year was EXIM Bank established?

(b) EPZৰ সম্পূৰ্ণ ৰূপটো লিখা।

Write the full form of EPZ.

(c) IIFTৰ এটা কাৰ্য উল্লেখ কৰা।

Mention one function of IIFT.

- (d) MPEDAৰ সম্পূৰ্ণ ৰূপটো লিখা।
Write the full form of MPEDA.
- (e) EICৰ এটা কাৰ্য উল্লেখ কৰা।
Mention one function of EIC.
- (f) বিনিময় নিয়ন্ত্ৰণৰ সংজ্ঞা লিখা।
Define exchange control.
- (g) ভাৰতে ৰপ্তানি কৰা যি কোনো এবিধ প্ৰধান দ্ৰব্যৰ নাম উল্লেখ কৰা।
Mention any one of the major commodities exported by India.
- (h) ভাৰতৰ বৈদেশিক বাণিজ্যৰ উদাৰীকৰণ কেতিয়া হৈছিল?
When was India's foreign trade liberalized?
2. চমু টোকা লিখা (যি কোনো চাৰিটা) : 4×4=16
Write short notes on (any four) :
- (a) ভাৰতৰ বৈদেশিক বাণিজ্যৰ পণ্যৰ গঠন
Commodity composition of India's foreign trade
- (b) EXIM বেংক
EXIM Bank
- (c) ভাৰতৰ বৈদেশিক বাণিজ্য নীতি
Foreign Trade Policy of India

- (d) ভাৰতৰ ৰপ্তানি প্ৰণোদন আঁচনি
Export Incentive Schemes in India
- (e) EPCG আঁচনি
EPCG Scheme
- (f) ৰপ্তানি উন্নয়ন পৰিষদ (EPCs)
Export Promotion Councils (EPCs)
3. (a) ভাৰতৰ বৈদেশিক বাণিজ্যৰ বিকাশৰ গতিধাৰা আলোচনা কৰা। 14
Discuss the trend of growth of India's foreign trade.
- অথবা / Or
- (b) বিগত দশকত ভাৰতৰ বৈদেশিক বাণিজ্যৰ দিশৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা।
Explain the direction of India's foreign trade in the past decade.
4. (a) ভাৰতৰ বৈদেশিক বাণিজ্য নীতি প্ৰণয়ন আৰু ৰূপায়ণ কৰা অনুষ্ঠানসমূহৰ ওপৰত এটা টোকা লিখা। 14
Write a note on the foreign trade policy making and implementing bodies and institutions in India.
- অথবা / Or
- (b) ভাৰতৰ বিনিময় নিয়ন্ত্ৰণৰ প্ৰয়োজনৰ কাৰণসমূহ ব্যাখ্যা কৰা।
Explain the causes necessitating the exchange control in India.

5. (a) “বৈদেশিক বাণিজ্যৰ ক্ষেত্ৰত বাণিজ্যিক বেংকৰ ভূমিকা অপৰিহাৰ্য।” এই বাক্যশাৰী বুজাই লিখা। 14

“Commercial banks play a crucial role in foreign trade.” Explain this statement.

অথবা / Or

- (b) বণ্ঠানি দেনা বীমাৰ ক্ষেত্ৰত ECGC ৰ ভূমিকা আলোচনা কৰা।

Discuss the role of ECGC in export credit insurance.

6. (a) ভাৰতত SEZসমূহৰ কাৰ্যাৱলীৰ বিষয়ে লিখা। 14

Write about the functions of SEZs in India.

অথবা / Or

- (b) ভাৰতত বণ্ঠানি প্ৰসাৰৰ বাবে বিভিন্ন প্ৰাতিষ্ঠানিক সমৰ্থনৰ বিষয়ে লিখা। বণ্ঠানি বৃদ্ধিৰ ক্ষেত্ৰত এই সমৰ্থনসমূহ যথেষ্ট হয়নে? 10+4=14

Write about the various organizational supports for export promotion in India. Do you think these supports are sufficient for growth of exports?

***

Total No. of Printed Pages—4

5 SEM TDC DSE COM (CBCS) 501 (GR-IV)

2024

(November)

COMMERCE

(Discipline Specific Elective)

(For Honours & Non-Honours)

Paper : DSE-501

Group-IV

BANKING & INSURANCE

(Indian Banking System)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. তলত দিয়াবোৰৰ নিৰ্দেশানুসৰি উত্তৰ দিয়া : 1×8=8

Answer the following as directed :

(a) গোট বেংকক _____ বুলিও কোৱা হয়।

(খালী ঠাই পূৰ কৰা)

Unit bank is also known as _____.

(Fill in the blank)

(b) বেংক নিয়ন্ত্ৰণ আইনখন _____ চনত স্থাপন কৰা হৈছিল।

(খালী ঠাই পূৰ কৰা)

Banking Regulation Act was established in the year _____.

(Fill in the blank)

(2)

- (c) RTGS ব সম্পূর্ণ ৰূপটো হ'ল ____।
(খালী ঠাই পূৰ কৰা)

The full form of RTGS is ____.
(Fill in the blank)

- (d) অৰলেনখন হ'ল মূলধনী বজাৰৰ এক প্ৰাথমিক কাৰ্য।
(শুদ্ধ নে অশুদ্ধ লিখা)

Underwriting is a primary function of capital market.
(Write True or False)

- (e) অনুসূচিত বেংক কি?

What is Scheduled Bank?

- (f) বেংক ব্যৱস্থাৰ ওপৰত সামাজিক নিয়ন্ত্ৰণ বুলিলে কি বুজা?
What do you mean by social control over banks?

- (g) বৰ্তমান ভাৰতবৰ্ষত ____ টা ৰাষ্ট্ৰীয়কৃত বেংক আছে।
(খালী ঠাই পূৰ কৰা)

At present there are ____ nationalized banks in India.

(Fill in the blank)

- (h) ইণ্টাৰনেট বেংকিং ব্যৱহাৰ কৰোঁতে ল'বলগীয়া এটা সাৰধানতাৰ বিষয়ে লিখা।

Write one precaution to be taken while using internet banking.

2. তলত দিয়াবোৰৰ যি কোনো চাৰিটাৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা :

4×4=16

Write short notes on any four of the following :

- (a) প্ৰেছিডেন্সি বেংক / Presidency Bank

P25/140

(Continued)

(3)

- (b) ইম্পেৰিয়েল বেংক অব ইন্ডিয়া / Imperial Bank of India

- (c) সেতু ঋণ / Bridge loan

- (d) খুচুৰা বেংকিং / Retail banking

- (e) ঘূৰ্ণায়মান ঋণ / Revolving credit

- (f) এ. টি. এম. / A.T.M.

3. (a) “বেংক হৈছে বিত্তীয় ব্যৱস্থাৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ বিত্তীয় মধ্যস্থতাকাৰী।” আলোচনা কৰা।

14

“Bank is an important financial intermediary in the financial system.” Discuss.

অথবা / Or

- (b) আধুনিক বাণিজ্যিক বেংকৰ কাৰ্যাবলী আলোচনা কৰা।
Discuss the functions performed by modern commercial banks.

14

4. (a) শাখা বেংকিং কি? শাখা বেংকিং ব্যৱস্থাৰ সুবিধা আৰু অসুবিধাসমূহ বৰ্ণনা কৰা।

4+(5+5)=14

What is branch banking? Explain the advantages and disadvantages of branch banking system.

অথবা / Or

- (b) গোট বেংকিং আৰু শাখা বেংকিং ব্যৱস্থাৰ পাৰ্থক্যসমূহ বৰ্ণনা কৰা।

14

Explain the differences between unit banking and branch banking system.

P25/140

(Turn Over)

5. (a) বেংকে ঋণ প্রদান অথবা বিনিয়োগ কৰাৰ সময়ত কি কি বিষয় বিবেচনা কৰিব লাগে, আলোচনা কৰা। 14

Discuss the factors that are taken into consideration by banks while lending or investing.

অথবা / Or

- (b) ভাৰতবৰ্ষৰ বেংক ব্যৱস্থাৰ সামাজিক নিয়ন্ত্ৰণ নীতিৰ ওপৰত এটা বিশ্লেষণাত্মক টোকা লিখা। 14

Write an analytical note on social control over banks in India.

6. (a) ইণ্টাৰনেট বেংকিং কি? ইণ্টাৰনেট বেংকিং ব্যৱস্থাৰ সুবিধা আৰু প্ৰত্যাহ্বানবোৰ আলোচনা কৰা। $2+(6+6)=14$

What is internet banking? Discuss the advantages and challenges of internet banking system.

অথবা / Or

- (b) 'Core banking' সমাধান কি? 'Core banking' ব্যৱস্থাৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্য আৰু সুবিধাসমূহ লিখা।

$2+(6+6)=14$

What is core banking solution? Write down the main features and advantages of core banking system.

★ ★ ★

5 SEM TDC DSE COM (CBCS) 501 (GR-II)

2024

(November)

COMMERCE

(Discipline Specific Elective)

(For Honours and Non-Honours)

Paper : DSE-501 (Group—II)

(Industrial Relations)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. নির্দেশানুসৰি তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ দিয়া : 8
Answer the following as directed :
- (a) ঔদ্যোগিক সম্বন্ধৰ দুটা তাৎপৰ্য লিখা। 2
Write two significances of Industrial Relations.
- (b) ঔদ্যোগিক সম্বন্ধ ব্যৱস্থাৰ 'তিনি মুখ্য ভাৰবীয়া'ৰ নাম উল্লেখ কৰা। 1
Mention the 'three actors' of Industrial Relations system.

(2)

- (c) কনচিলিয়েশ্বনৰ দুটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা। 2
Mention two characteristics of
conciliation.
- (d) INTUC _____ চনত গঠিত হৈছিল। 1
(খালী ঠাই পূৰণ কৰা)
INTUC was formed in the year _____.
(Fill in the blank)
- (e) শ্ৰমিকসকলৰ মনস্তাত্ত্বিক উপাদানসমূহে ঔদ্যোগিক সম্বন্ধক
(Industrial Relations) প্ৰভাৱিত কৰে। 1
(শুদ্ধ নে অশুদ্ধ লিখা)
Psychological factors of workers affect
Industrial Relations.
(Write True or False)
- (f) কৰ্মচাৰী আৰু গ্ৰাহকৰ সম্পৰ্ক ঔদ্যোগিক সম্বন্ধৰ
পৰিসীমাৰ অন্তৰ্গত নহয়। 1
(শুদ্ধ নে অশুদ্ধ লিখা)
The scope of Industrial Relations does
not include employee and customer
relations.
(Write True or False)
2. চমু টোকা লিখা (যি কোনো চাৰিটা) : 4×4=16
Write short notes on (any four) :
- (a) ঔদ্যোগিক সম্বন্ধৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ
Characteristics of Industrial Relations
- (b) অনিয়মমাফিক তলাবন্ধ
Unjustified Lockout

(3)

- (c) কৰ্ম সমিতি
Works Committee
- (d) মধ্যস্থতা
Arbitration
- (e) সামূহিক দৰদাম
Collective Bargaining
- (f) ভোক হৰতাল
Hunger Strike
3. (a) ঔদ্যোগিক সম্বন্ধ বুলিলে কি বুজা? ঔদ্যোগিক সম্বন্ধৰ
উদ্দেশ্যসমূহ ব্যাখ্যা কৰা। 4+10=14
What is meant by Industrial Relations?
Explain the objectives of Industrial
Relations.
- অথবা / Or
- (b) ঔদ্যোগিক সম্বন্ধৰ সূত্ৰসমূহৰ বিশ্লেষণাত্মক ব্যাখ্যা কৰা। 14
Critically discuss the theories of
Industrial Relations.
4. (a) ঔদ্যোগিক সম্বন্ধ পৰিচালনা কৰাত চৰকাৰৰ ভূমিকা
ব্যাখ্যা কৰা। 14
Explain the role of the Government in
managing Industrial Relations.

অথবা / Or

- (b) গোলকীয়কৰণৰ পৰিৱৰ্তিত অৱস্থাত ভাৰত চৰকাৰৰ
ঔদ্যোগিক সম্বন্ধীয় নীতিসমূহ ব্যাখ্যা কৰা। 14

Discuss the industrial relation policies
of the Government of India in the post-
globalization era.

5. (a) বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ ধৰ্মঘটৰ বিষয়ে বিতং ব্যাখ্যা কৰা। 14
Discuss, in detail, about the different
types of strike.

অথবা / Or

- (b) ঔদ্যোগিক মতানৈক্যৰ কাৰণ আৰু ফলাফলসমূহ
আলোচনা কৰা। 7+7=14

Discuss the causes and consequences
of industrial conflicts.

6. (a) ঔদ্যোগিক বিবাদ (industrial disputes) বুলিলে
কি বুজা? ঔদ্যোগিক বিবাদৰ প্ৰতিৰোধ ব্যৱস্থাসমূহৰ
বিষয়ে চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা। 4+10=14

What do you mean by industrial
disputes? Explain briefly the machinery
of prevention of industrial disputes.

অথবা / Or

- (b) মীমাংসা (negotiation) বুলিলে কি বুজা? 'Win-
win Dispute Resolution'ৰ ওপৰত এটা
ব্যাখ্যামূলক টোকা লিখা। 4+10=14

What do you mean by negotiation?
Write an explanatory note on 'Win-win
Dispute Resolution'.

***

5 SEM TDC DSE COM (CBCS) 502 (GR-V)

2024

(November)

COMMERCE

(Discipline Specific Elective)

(For Honours/Non-Honours)

Paper : DSE-502 (Group-V)

(**International Finance**)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. তলৰ প্রশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখা : 1×8=8

Answer the following questions :

(a) আন্তর্জাতিক বাণিজ্যৰ যি কোনো এটা প্ৰতিদান উল্লেখ
কৰা।

Mention any one reward of interna-
tional trade.

(b) ইউৰো মুদ্রা বজাৰৰ যি কোনো এটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা।

Mention any one feature of Euro-
currency markets.

(c) GDRৰ পূৰ্ণ ৰূপটো লিখা।

Write the full form of GDR.

(d) আন্তৰ্জাতিক মুদ্রানিধি কোন চনত স্থাপন হৈছিল?

In which year was the IMF established?

(e) ব্ৰেটন উড্‌চ ব্যৱস্থাৰ কোন চনত পতন হৈছিল?

In which year did the Bretton Woods system collapse?

(f) MFN মানে কি?

What do you mean by MFN?

(g) FDIৰ পূৰ্ণ ৰূপটো লিখা।

Write the full form of FDI.

(h) ঘৰুৱা বাণিজ্য আৰু আন্তৰ্জাতিক বাণিজ্যৰ মাজৰ যি কোনো এটা পাৰ্থক্য লিখা।

Mention any one difference between Domestic trade and International trade.

2. চমু টোকা লিখা (যি কোনো চাৰিটা) :

4×4=16

Write short notes on (any four) :

(a) আন্তৰ্জাতিক বাণিজ্যৰ সংশয়সমূহ

Risks of international trade

(b) আন্তৰ্জাতিক মুদ্রানিধিৰ উদ্দেশ্যসমূহ

Objectives of IMF (International Monetary Fund)

(c) বিনিময় হাৰ নিৰ্ধাৰণ

Exchange rate determination

(d) আন্তৰ্জাতিক মুদ্রা ব্যৱস্থা

International monetary system

(e) বিনিময় হাৰৰ তাৰতম্যৰ প্ৰভাৱ

Impact of exchange rate fluctuations

(f) আন্তৰ্জাতিক বাণিজ্যৰ বৈশিষ্ট্য

Features of International Trade

3. (a) আন্তৰ্জাতিক বিত্তৰ অধ্যয়নৰ গুৰুত্বৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

14

Discuss about the importance of the study of international finance.

অথবা / Or

(b) ভাৰতৰ আন্তৰ্জাতিক বাণিজ্যৰ ক্ষেত্ৰত হোৱা বিকাশৰ বিষয়ে বহলাই লিখা।

Elaborate on the growth of international trade in India.

4. (a) ব্ৰেটন উড্‌চ ব্যৱস্থাৰ ওপৰত এটা টোকা লিখা।

14

Write a note on Bretton Woods System.

অথবা / Or

(b) বিশ্ব বেংকৰ উদ্দেশ্য আৰু কাৰ্যাৱলী বুজাই লিখা।

7+7=14

Explain the objectives and functions of the World Bank.

5. (a) বৈদেশিক বিনিময় বজাৰ বুলিলে কি বুজা? বৈদেশিক বিনিময় হাৰৰ তাৰতম্যৰ ফলত হোৱা প্ৰভাৱৰ পৰিচালনা কেনেদৰে কৰা হয়? 5+9=14

What do you mean by foreign exchange market? Explain how the impact of foreign exchange rate fluctuations is managed.

অথবা / Or

- (b) ভাসমান বিনিময় হাৰ নিৰ্ধাৰণৰ প্ৰক্ৰিয়া বুজাই লিখা। 14

Explain the mechanism of the floating exchange rate.

6. (a) বিশ্ব বিন্ধ্য বজাৰৰ ওপৰত এটা টোকা লিখা। 14

Write a note on World Financial Markets.

অথবা / Or

- (b) ইউৰো মুদ্ৰা বজাৰৰ সুবিধা আৰু আৰ্শোঁৰাহসমূহৰ চমু বিৱৰণ দিয়া। 7+7=14

Briefly describe the benefits and problems created by Eurocurrency markets.

★ ★ ★

Total No. of Printed Pages—11

5 SEM TDC DSE COM (CBCS) 502 (GR-I)

2024

(November)

COMMERCE

(Discipline Specific Elective)

(For Honours/Non-Honours)

Paper : DSE-502 (Group-I)

(**Advanced Financial Accounting**)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. (a) খালী ঠাই পূৰণ কৰা : 1×4=4

Fill in the blanks :

(i) এটা বেংকিং কোম্পানীয়ে ইয়াৰ কোনো _____ ক
ঋণ আবণ্টিত কৰিব নোৱাৰে।

A banking company cannot grant
loan to any of its _____.

(ii) _____ চনৰ পৰাই জীৱন বীমা ব্যৱসায় ভাৰতীয় জীৱন বীমা নিগমে চলি আহিছে।

Life insurance business is carried on by Life Insurance Corporation of India since _____.

(iii) পুনৰ বীমা যাচন পদ্ধতিৰ দস্তাবেজ _____ হিচাপে ধৰা হয়।

Commission on reinsurance ceded is an _____.

(iv) _____ ত বিনিয়োগসমূহ বেংক আৰু দালালৰ মাধ্যমেদি মুক্তভাৱে ক্ৰয় আৰু বিক্ৰয় কৰা হয়।

Investments are freely bought and sold in the _____ through banks and brokers.

(b) সঁচা নে মিছা লিখা : 1×4=4

Write True or False :

(i) বেংকিং কোম্পানীৰ তালিকা 9 ৰ লগত বিনিয়োগৰ হিচাপ জড়িত।

Schedule 9 of banking companies deals with investments.

(ii) জীৱন বীমা ব্যৱসায় ভাৰতীয় জীৱন বীমা নিগমৰ দ্বাৰা পৰিচালিত আৰু ইয়াৰ চুক্তিসমূহ হৈছে ক্ষতিপূৰণৰ চুক্তি।

Life insurance business is carried on by Life Insurance Corporation of India and the contracts are contracts of indemnity.

(iii) জীৱন বীমা ব্যৱসায়ৰ বাহিৰে সকলোবোৰ বীমাই হ'ল সাধাৰণ বীমা।

General insurance business means business other than life insurance business.

(iv) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ বা ৰাজ্যিক চৰকাৰে বিনিয়োগৰ বাবে জাৰি কৰা প্ৰপত্ৰখনক অৰ্ধ-চৰকাৰী ছিকিউৰিটিজ বোলা হয়।

Investments which are issued by the Central Government or State Governments are called semi-government securities.

2. চমু টোকা লিখা (যি কোনো চাৰিটা) : 4×4=16

Write short notes on (any four) :

(a) নগদ ঋণ আৰু অধিবিকৰ্ষ
Cash credit and overdraft

(b) জীৱন বীমা পুঁজি
Life assurance fund

(c) সামুদ্ৰিক বীমা
Marine insurance

(d) সমৰ্পিত মূল্য
Surrender value

(e) অপূৰ্ণ দায়িত্ব সংচিতিৰ জমা ধন
Reserve for unexpired risks

3. (a) এটা বেংকিং কোম্পানীৰ সৈতে সম্পর্ক থকা তলত দিয়া
বিষয়সমূহৰ ওপৰত ব্যাখ্যা কৰা : $3\frac{1}{2} \times 4 = 14$

Explain the following in relation to a
banking company :

- (i) অনা-প্রদর্শিত সম্পত্তি
Non-Performing Assets
- (ii) বেংকিং-বহির্ভুক্ত সম্পত্তি
Non-Banking Assets
- (iii) পরিসংখ্যাগত কিতাপ
Statistical Books
- (iv) বিধিগত সংরক্ষিত পুঁজি
Statutory Reserve

অথবা / Or

- (b) তলত দিয়া বিৱৰণৰ পৰা 31 মাৰ্চ, 2023 তাৰিখে
অন্ত পৰা বছৰটোৰ বাবে কে.এইচ. বেংক লিমিটেডৰ
লাভ-লোকচানৰ হিচাপ প্ৰস্তুত কৰা : 14

From the following information, prepare
Profit & Loss A/c of KH Bank Ltd. for
the year ended 31st March, 2023 :

	টকা / ₹
দস্তবিব আয়	7,000
Commission Charged	
বাট্টাকৃত বিলৰ ওপৰত বাট্টা ধাৰ্য	2,10,000
Discount on Bill Discounted	

	টকা / ₹
হিচাপ পৰীক্ষকৰ মাতুল	5,000
Auditor's Fees	
প্ৰতিষ্ঠানৰ খৰচ	60,000
Establishment Expenses	
ঋণৰ ওপৰত সুত	2,80,000
Interest on Loan	
স্থায়ী জমাৰ ওপৰত সুত	2,98,000
Interest on Fixed Deposits	
নগদ ঋণৰ ওপৰত সুত	2,40,000
Interest on Cash Credit	
বিবিধ ব্যয়	2,000
Sundry Expenses	
চলিত হিচাপৰ ওপৰত সুত	45,000
Interest on Current Account	
অধিবিকৰ্ষৰ ওপৰত সুত	60,000
Interest on Overdraft	
সঞ্চয় বেংকৰ সুত	72,000
Interest on Savings Account	
ডাক আৰু টেলিফোন ব্যয়	2,000
Postage and Telegram Expenses	
ছপা আৰু মনোহাৰী	3,000
Printing and Advertisement	
ভাৰা আৰু কৰ	22,000
Rent and Taxes	
ম্যাদ উকলি নোযোৱা বাট্টাকৃত বিল	55,000
Unexpired Discount on Bill Discounted	

- (i) সন্দেহজনক ঋণৰ ওপৰত 30,000 টকা ধাৰ্য
কৰা

Make a provision of ₹ 30,000 for
doubtful debts

(iii) অন্য-প্রদৰ্শিত সম্পত্তিৰ ওপৰত সুতৰ আৰু
2,000 টকা লাভ-লোকচান হিচাপত আৰু
হিচাপে গণ্য কৰা নহ'ব

Interest income of ₹ 2,000 on non-performing assets cannot be recognized as income in Profit & Loss A/c during the year

4. (a) (i) বিভিন্ন ধৰণৰ বীমা চুক্তি কোনবোৰ? চমুকৈ সেই চুক্তিসমূহ ব্যাখ্যা কৰা। 8

What are the different types of insurance contracts? Explain them in brief.

- (ii) জীৱন বীমাৰ ক্ষেত্ৰ মূল্যাংকন উদ্ভূত পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰা পদ্ধতি ব্যাখ্যা কৰা। 6

Explain the procedure of preparation of Valuation Balance Sheet in case of life insurance business.

অথবা / Or

- (b) এটা জীৱন বীমা কোম্পানীৰ 31 মাৰ্চ, 2023 বৰ্ষত জীৱন বীমা পুঁজি আছিল 86,48,000 টকা। বছৰটোত অন্তৰ্ৰতী বোনাচ 1,48,000 টকা আদায় দিয়া হয়। একচুৰেবীৰ মূল্যাংকন অনুসৰি পলিচিৰ ওপৰত প্ৰকৃত দেয়ৰ পৰিমাণ হ'ল 74,25,000 টকা। আগৰ বছৰৰ মূল্যায়নৰ পৰা বাহিৰ পৰিমাণ আছিল 8,50,000 টকা।

কোম্পানীৰ সঞ্চালকে 9,31,000 টকা পৰৱৰ্তী কাললৈ

কাৰিগাই নিয়াৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে আৰু বাকী থকা ধন

অংশপত্ৰ ধাৰকসকলক আৰু পলিচি ধাৰকসকলক 1 : 10 অনুপাতত বন্টন কৰা হয়।

উপৰোক্ত তথ্যৰ পৰা তলত দিয়াসমূহ দেখুওৱা—

- (i) মূল্যাংক উদ্ভূত পত্ৰ;
(ii) মূল্যাংক সময়ছোৱাৰ প্ৰকৃত লাভ;
(iii) বাহিৰ পৰিমাণ বিতৰণ কৰা;
(iv) লাভৰ পৰিমাণ কেনেকৈ বিতৰণ কৰা হয়।

$$3\frac{1}{2} \times 4 = 14$$

The life fund of a Life Assurance Company was ₹ 86,48,000 as on 31st March, 2023. The interim bonus paid during the year ₹ 1,48,000. The actuarial valuation determined the net liability at ₹ 74,25,000. Surplus brought forward from the previous valuation was ₹ 8,50,000. The Director of the company decided to carry forward ₹ 9,31,000 and divide the balance between shareholders and policy holders in the ratio 1 : 10. Show—

- (i) Valuation Balance Sheet;
(ii) net profit for the valuation period;
(iii) distribution of surplus;
(iv) how the appropriation of profit done in the life insurance business.

5. (a) সাধাৰণ বীমা কি? সাধাৰণ বীমা কোম্পানীৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্যসমূহ কি কি? ম্যাদ পূৰণ নোহোৱা দায়িত্বৰ বাবে বখা সঞ্চয়ৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা। $4+5+5=14$

What is general insurance? What are the chief features of general insurance? Explain the 'reserve for unexpired risk' in case of general insurance.

অথবা / Or

- (b) নিম্নলিখিত তথ্যসমূহৰ পৰা হিন্দ ফায়ৰ ইন্সুৰেন্স কোম্পানী লিমিটেডৰ 31 মাৰ্চ, 2023 তাৰিখৰ বাৰ্জহৰ হিচাপ প্ৰস্তুত কৰা : 14

From the following information, you are required to prepare Revenue A/c of Hind Fire Insurance Company Ltd. as on 31st March, 2023 :

- (i) বীমা কিস্তি গ্ৰহণ—4,50,000 টকা
Premium received—₹ 4,50,000
- (ii) পুনৰ বীমা গ্ৰহণৰ বীমা কিস্তি—30,000 টকা
Premium on reinsurance accepted—₹ 30,000
- (iii) পুনৰ বীমাৰ বীমা কিস্তি প্ৰদান—10,000 টকা
Premium paid for reinsurance—₹ 10,000
- (iv) সুত, লাভাংশ আৰু ভাৰা—62,000 টকা
Interest, dividend and rents (gross)—₹ 62,000

- (v) বিনিয়োগ বিক্ৰীৰ পৰা হোৱা লাভ—7,000 টকা
Profit on sale of investment—₹ 7,000
- (vi) বিবিধ আয়—2,000 টকা
Sundry income—₹ 2,000
- (vii) 31-03-2022 চনৰ অগ্নি বীমাৰ পুঁজি—6,00,000 টকা
Fire insurance fund on 31-03-2022—₹ 6,00,000
- (viii) বছৰটোত দাবী পূৰণ কৰা হয়—3,80,000 টকা
Claim paid during the year—₹ 3,80,000
- (ix) কাৰ্যালয়ৰ যন্ত্ৰপাতি বিক্ৰি—2,000 টকা
Loss on sale of office machines—₹ 2,000
- (x) অপৰিশোধিত দাবী 01-04-2022 পৰ্যন্ত—20,000 টকা
Claim out standing on 01-04-2022—₹ 20,000
- (xi) 31-03-2023 চনৰ অপৰিশোধিত দাবী—24,000 টকা
Claim outstanding on 31-03-2023—₹ 24,000
- (xii) পুনৰ বীমা ক্ষেত্ৰত সামৰি লোৱা দাবী—18,000 টকা
Claim covered under reinsurance—₹ 18,000

- (xiii) দস্তবি দিয়া হ'ল—42,000 টকা
Commission paid—₹ 42,000
- (xiv) পৰিচালনাৰ ব্যয়—84,000 টকা
Expenses of management—
₹ 84,000
- (xv) পুনৰ বীমা গ্ৰহণৰ দস্তবি—3,000 টকা
Commission on reinsurance
accepted—₹ 3,000
- (xvi) আউটপুট IGST—1,000 টকা
Output IGST—₹ 1,000

অপূৰ্ণ দায়িত্ব সংচিতি 50% ধাৰ্য কৰা আৰু অতিৰিক্ত
সঞ্চিত পুঁজি 80,000 টকা ধাৰ্য কৰা।

Keep a reserve for unexpired risk 50%
of the premium income and additional
reserve—₹ 80,000.

6. (a) বিনিয়োগ হিচাপ কি? ইয়াৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ ব্যাখ্যা কৰা।
সহ সূত আৰু বহিৰ্ভুক্ত সূতৰ মাজত পাৰ্থক্যসমূহ ব্যাখ্যা
কৰা।
4+3+7=14

What is Investment Account? Explain
its features. Explain the differences
between cum-interest and ex-interest.

অথবা / Or

- (b) 1 জুন 2023ৰ দিনা কে.এইচ. ব্ৰাদাৰে 9000 খন,
100 টকীয়া 5% ঋণপত্ৰ প্ৰতিখনৰ দাম 105 টকাকৈ
ক্ৰয় কৰে। সূত দেয় তাৰিখ প্ৰতি বছৰে 31 মাৰ্চ আৰু
30 ছেপ্তেম্বৰ বুলি গণ্য কৰা হয়। সাধাৰণ খৰচ আৰু
ষ্টাম্প চাৰ্জ 80 টকা। 1 নবেম্বৰ, 2023 তাৰিখে
3000 টা ঋণপত্ৰসহ সূত হিচাপে 107 টকাকৈ বিক্ৰী
কৰে। প্ৰতিটো লেনদেনত নমিনেল মূল্যৰ ওপৰত $\frac{1}{8}\%$
দালালী পৰিশোধ কৰে। 31 ডিচেম্বৰ, 2023 তাৰিখত
উপৰোক্ত লেনদেনৰ ওপৰত কে.এইচ. ব্ৰাদাৰচৰ বহীত
জাৰেদা প্ৰতিষ্টি কৰি বিনিয়োগ হিচাপ প্ৰস্তুত কৰা।

14

On 1st June, 2023, KH Brothers
purchased 9000, 5% Debentures of
₹ 100 each @ ₹ 105 cum-interest being
payable on 31st March and 30th
September each year. Expenses and
stamp charges amounted to ₹ 80. On
1st November, 2023, he sold 3000
Debentures @ ₹ 107 cum-interest.
Brokerage is payable on each
transaction @ $\frac{1}{8}\%$ on nominal value.
Make entries and show the Investment
Account in the books of KH Brothers as
on 31st December, 2023.

★ ★ ★

